

Valtazar Bogišić.

Napisal I. Adlešič.

Leta 1814. je izdal Savigny spis: „Vom Berufe unserer Zeit für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft“, ki je z njim povzročil velik preobrat v naziranju in študiju prava. Nastopil je proti šoli prirodnega prava ter uvedel historično šolo. Dokazoval je, da ima pravo vsakega naroda svoj narodni značaj, da je plod notranjega narodnega življenja, pojav njegovega duha in naziranja; začenja se pri običajih in veri ter se dalje razvija po delovanju učenih pravnikov. Zakonodavec ne tvori prava, nego le formulira in precizira pravno naziranje naroda.

Začeli so takrat, nekoliko tudi pod vplivom drugih idej — romantizma, nacionalizma — proučevati zgodovinsko pravo ali zgodovino prav posameznih narodov, najprej na zapadu, potem tudi na vzhodu — pri Slovanih. Sicer so že prej poskušali načrtati zgodovino slovanskega prava, a to so bili seveda le poskusi. Predvsem si niso bili raziskovalci sami na jasnem, kaj da je pravzaprav slovansko pravo. Prvi, ki je določeneje formuliral to vprašanje in vplival dolgo dobo na druge učenjake, je bil poljski historik Jachym Lelewel, ki je spisal leta 1828.: „Początkowe prawodawstwo polskie cywilne i kryminalne do czasów Jagiełłońskich“. Kot karakteristikon slovanskega prava navaja princip občine in skupnosti; demokratični principi tedanje dobe: enakost in svoboda, so bili najlepše udeleženi v slovanskem pravu. Nasproti dosedanjim učenjakom, ki so menili, da se je slovansko pravo razvilo pod vplivom tujih narodov (Frankov, Indov itd.), je Lelewel poudarjal samolastni slovanski izvor.

Danes so se pojmi precej zjasnili in predvsem oprostili onega fantastičnega navdušenja, ki je vodilo prve raziskovalce na tem polju. Zgodovina slovanskih prav ima danes namen, konstruirati nekako okostje skupnega prava vseh slovanskih narodov v najstarejši dobi, ko so živeli Slovani še skupno, za poznejše dobe pa, ko so se Slovani razšli v posamezna plemena, s primerjajočo metodo, objasniti pravne institute posameznih plemen s pomočjo prav drugih slovanskih plemen (ožja primerjalna metoda). Nekateri sicer menijo, da ni mogoče pisati zgodovine slovanskega prava, ker ga ni nikdar bilo, pač pa zgodovino prav posameznih slovanskih

plemen; toda če se vzame vprašanje v zgornjem smislu, je pač mogoče.

Edini poskus do danes, spisati zgodovino slovanskega prava, je naredil Poljak Vacslav Aleksander Maciejowski v svoji knjigi: „Historja prawodawstw słowiańskich“. I. izdanje 1832 — 35. Toda ta poskus

S PRAŠKE RAZSTAVE: CERKVA
KRŠČANSKE AKADEMIJE

se je pokazal mnogo prezigodnji, ker do takrat še ni bila obdelana zgodovina prav posameznih slovanskih narodov.

V podobnem smislu je bil izdan i novi načrt za ruske univerze l. 1863., ki je uvedel nov predmet: Zgodovina prava slovanskih narodov. Ali nedostajalo je pripravnih specialistov in mnoge stolice so ostale nezasedene. Tem temeljiteje in urneje so začeli proučevati zgodovinsko pravo pri posameznih narodih: